

Doręczenia w postępowaniu egzekucyjnym – zagadnienia wybrane

dr Joanna Szachta*

dr Łukasz Zamojski**

Niniejsze opracowanie prezentuje sposoby doręczenia korespondencji w postępowaniu egzekucyjnym. W szczególności omówiono dopuszczalność elektronicznej wysyłki korespondencji. Z uwagi na wątpliwości w praktyce dotyczące tego sposobu wysyłki, analizie poddano wybrane regulacje.

Doręczenia elektroniczne w sądowym postępowaniu egzekucyjnym

Elektroniczna wysyłka pism w postępowaniu egzekucyjnym dopuszczalna jest wówczas, gdy przepis tak stanowi¹. Stwierdzić należy, że postępowanie egzekucyjne jest postępowaniem wysoce sformalizowanym w kwestii doręczeń, natomiast elektroniczne doręczenia stanowią wyjątek. W postępowaniu egzekucyjnym, co do zasady, większość czynności dokonywanych jest w formie papierowej (tradycyjnej), a przepisy dopuszczające informatyzację tego postępowania mają ograniczony zakres².

Przykładem elektronicznego doręczania korespondencji jest **obowiązek komornika sądowego do dokonywania doręczeń administracyjnym organom egzekucyjnym, organom podatkowym oraz wierzycielom należności pieniężnych, będących podmiotami publicznymi**, obowiązany do posiadania skrzynki podawczej ePUAP³, których egzekucja została przejęta przez sądowy organ egzekucyjny w wyniku zbiegu egzekucji wyłącznie⁴ za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 63a § 2 ustawy z 17.6.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji⁵. Elektroniczny sposób doręczeń organom administracyjnym i podatkowym dotyczyć będzie szeregu pism: ża-

dania na podstawie art. 761 KPC⁶ udzielania komornikowi sądowemu wyjaśnień i informacji, pism, zajęć wierzytelności z tytułu nadpłaty lub zwrotu podatku (art. 902² KPC). Również w przypadku, gdy organ administracyjny lub podatkowy jest wierzycielem w sprawie, to należy doręczać mu całą korespondencję poprzez system teleinformatyczny. Komunikacja sądowego organu egzekucyjnego z egzekucyjnymi organami administracyjnymi i organami podatkowymi, a także wierzycielami – podmiotami publicznymi, którzy dochodzą należności publicznych w postępowaniu prowadzonym przez komornika sądowego w związku z przekazaniem akt jest obligatoryjna⁷ (art. 759² § 1 KPC).

Kolejnym przejawem elektronizacji postępowania egzekucyjnego jest **dopuszczalność elektronicznej licytacji ruchomości**. W tym trybie komornik po zakończeniu licytacji udziela w systemie teleinformatycznym przybicia osobie ofiarującej najwyższą cenę w chwili zakończenia licytacji elektronicznej (art. 879⁶ § 3 KPC). W art. 879⁷ KPC rozróżniono strony postępowania egzekucyjnego od licytantów. Wprost wskazano, że licytantom doręcza się zawiadomienie o przybiciu za pośrednictwem systemu teleinformatycznego⁸, a wierzyciela i dłużnika zawiadamia się – najczęściej w sposób tradycyjny (w formie papierowej)⁹. Strony postępowania egzekucyjnego nie są zobligowane do założenia konta informatycznego, dlatego też dopiero, gdy je założą, a także wniosą pismo za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, jednocześnie dokonując wyboru wnoszenia pism za pomocą systemu, to wówczas doręczenie nastąpi właśnie w tym systemie¹⁰.

Przykładem elektronizacji postępowania egzekucyjnego jest również art. 893^{2a} KPC, w którym wprowadzono **obligatoryjny tryb doręczeń pism pomiędzy organem egzekucyjnym a bankiem za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego zajęcia wierzytelności, o którym mowa w art. 112c i 112d ustawy z 29.8.1997 r. – Prawo bankowe**¹¹. Trafnie podnosi *G. Sikorski*, że

⁶ Ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, t. jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1575 ze zm.; dalej jako: KPC.

⁷ *G. Sikorski*, Organy egzekucyjne, ich właściwość i postępowanie egzekucyjne w ogólności [w:] *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. System postępowania cywilnego*, pod red. *K. Flagi-Gieruszyńskiej*, Warszawa 2021, s. 310–311; *J. Studzińska*, Nowe kierunki zmian w postępowaniu egzekucyjnym [w:] *Informatyzacja postępowania cywilnego. Teoria i praktyka*, pod red. *K. Flagi-Gieruszyńskiej*, *J. Gołaczyńskiego*, *D. Szostka*, Warszawa 2015, Legalis, § 3. Wybrane elementy informatyzacji postępowania egzekucyjnego.

⁸ *J.T. Wiśniewski*, *D. Zawistowski* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. T. IV. Artykuły 730–1088*, pod red. *T. Wiśniewskiego*, Warszawa 2021, kom. do art. 879⁷, s. 543.

⁹ *I. Kunicki*, Komentarz do niektórych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego [w:] *Elektroniczna licytacja ruchomości w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, Warszawa 2019, s. 124–125.

¹⁰ *A. Domoń*, Sprzedaż w drodze licytacji elektronicznej przeprowadzanej przez komornika sądowego po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego dokonanej ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, PPE Nr 9/2019; *A. Grzešek*, Egzekucja z ruchomości. Praktyczny komentarz, Sopot 2016, s. 226.

¹¹ T. jedn.: Dz.U. z 2022 r. poz. 2324 ze zm.; dalej jako: PrBank.

* Autorka jest prawnikiem w Kancelarii Komorniczej; ORCID: 0000-0002-8042-8212.

** Autor jest sędzią Sądu Okręgowego w Gliwicach; ORCID: 0000-0003-2491-8919.

¹ *K. Wybieralska*, Rola informatyzacji w postępowaniu egzekucyjnym – tok postępowania [w:] *Współczesny model egzekucji sądowej i postępowania egzekucyjnego. Zbiór studiów*, pod red. *K. Flagi-Gieruszyńskiej*, *I. Gil*, *A. Góry-Błaszczkowskiej*, Sopot 2017, s. 260.

² *M. Uliasz*, Informatyzacja postępowania egzekucyjnego [w:] *Informatyzacja postępowania cywilnego. Teoria i praktyka*, pod red. *K. Flagi-Gieruszyńskiej*, *J. Gołaczyńskiego*, *D. Szostka*, Warszawa 2015, Legalis, § 3. Czynności organów procesowych.

³ Zob. art. 16 ust. 1a ustawy z 17.2.2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, t. jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 57 ze zm.; dalej jako: InformPodPublU.

⁴ *S. Firkowski*, Zmiany w postępowaniu egzekucyjnym w administracji, Warszawa 2020, Legalis, Rozdział VII Zbieg egzekucji, 3. Adnotacja w sprawie zbiegu; *J. Olszanowski*, Zbieg egzekucji w sądowym i administracyjnym postępowaniu egzekucyjnym, Warszawa 2016, s. 191.

⁵ T. jedn.: Dz.U. z 2022 r. poz. 479 ze zm.; dalej jako: EgzAdmU.

informatyzacja jest ograniczona, ponieważ odnosi się wyłącznie do komunikacji pomiędzy komornikiem sądowym a bankiem¹². Zawiadomienie dłużnika oraz wierzyciela odbywa się w formie tradycyjnej, zgodnie z przepisami ogólnymi o doręczeniach. Elektroniczna komunikacja pomiędzy organem egzekucyjnym a bankami przyspiesza¹³ obieg korespondencji, pozwala na sprawniejsze dokonywanie zajęć, bowiem wyeliminowano obieg tradycyjnej korespondencji, co wpływa niewątpliwie na skuteczność postępowania egzekucyjnego¹⁴. W tym przypadku elektroniczna prowadzi ewidentnie do przyspieszenia postępowania, co niekiedy w praktyce bywa kłopotliwe z uwagi na zestawienie szybkości działania komornika i banku przy spowolnieniu wynikającym z doręczanej klasycznie korespondencji dla dłużnika. Z tej przyczyny ustawodawca zdecydował się na nieznaczne przedłużenie terminu przekazania przez komornika wierzycielowi środków uzyskanych z egzekucji wierzytelności z rachunku bankowego, po to by nie dochodziło zbyt często do sytuacji, w której dłużnik złożył skargę na czynność komornika w postaci zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego już po przekazaniu wierzycielowi środków pieniężnych. Zgodnie z treścią art. 31 ust. 1 ustawy o komornikach sądowych¹⁵, należności wyegzekwowane z rachunku bankowego, rachunku prowadzonego przez spółdzielczą kasę oszczędnościowo-kredytową albo rachunku prowadzonego przez podmiot prowadzący działalność maklerską, uzyskane w wyniku pierwszej wpłaty dokonanej przez dłużnika zajętej wierzytelności, komornik przekazuje wierzycielowi nie wcześniej niż w 7. dniu i nie później niż w 14. dniu od dnia ich otrzymania. W takim przypadku przepisu **art. 808 § 1 KPC nie stosuje się**. Pozostałe wyegzekwowane należności komornik przekazuje wierzycielowi w terminie 4 dni od dnia ich otrzymania. W przypadku egzekucji świadczeń alimentacyjnych i rentowych komornik przekazuje wierzycielowi wyegzekwowane należności niezwłocznie, niezależnie od sposobu ich wyegzekwowania.

Są to najbardziej charakterystyczne sytuacje, kiedy przepisy prawa obligują i jednocześnie upoważniają komorników sądowych do dokonywania doręczeń pism drogą elektroniczną. Przepisy te odnoszą się przede wszystkim do innych organów administracyjnych i podatkowych czy też innych instytucji (np. banki), nie znajdują natomiast zastosowania w przypadku komunikacji ze stronami postępowania egzekucyjnego, z wyjątkiem zawiadomienia o przybyciu po zakończeniu elektronicznej licytacji ruchomości, jeżeli wierzyciel lub dłużnik założyli konto w tym systemie i wskazali taką formę kontaktu.

¹² G. Sikorski, Elektroniczna egzekucja sądowa z rachunku bankowego w Polsce [w:] Aktualne problemy egzekucji sądowej w Polsce i na Litwie. Zbiór studiów, pod red. A. Marciniaka, V. Nekrošius, Sopot 2017, s. 214–215; M. Uliasz, Informatyzacja postępowania cywilnego. Komentarz, pod red. J. Gołaczyńskiego, D. Szostka, Warszawa 2016, s. 510; M. Uliasz, Elektroniczna egzekucja sądowa z rachunku bankowego [w:] Postępowanie i prawo cywilne w dobie informatyzacji, pod red. J. Bieluka, A. Marciniaka, Sopot 2016, s. 160.

¹³ M. Łochowski [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Tom I–II. Komentarz, pod red. T. Szancity, Warszawa 2019, kom. do art. 893^{2a}, Legalis.

¹⁴ Wpływ elektronicznej postępowania cywilnego jest niewątpliwie zauważalny, chociażby w odniesieniu do elektronicznych formularzy w sprawach rejestrowych, dzięki którym ograniczona zostaje możliwość nieprawidłowego uzupełnienia tych formularzy (zob. Ł. Zamojski, Elektroniczna egzekucja sądowa przed sądem prowadzącym Krajowy Rejestr Sądowy – zagadnienia wybrane (cz. 1), MoP Nr 17/2022, s. 895 i n.

¹⁵ Ustawa z 22.3.2018 r., t. jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 590; dalej jako: KomSądU.

Skutki nieprawidłowości doręczeń

W sądowym postępowaniu egzekucyjnym elektroniczne doręczenia są dopuszczalne jedynie wówczas, **gdy przepisy prawa przewidyują taką formę doręczenia**. Arbitralne wysłanie korespondencji do wierzyciela drogą elektroniczną nie wywołuje jakichkolwiek skutków prawnych wynikających z przepisów procesowych, bowiem jest to użycie nieprzewidzianej prawem formy przez komornika sądowego. Podobne stanowisko zajął SN¹⁶ rozpatrując dopuszczalność wniesienia środka odwoławczego drogą elektroniczną. Sąd Najwyższy trafnie wskazał, że taka forma środka odwoławczego jest możliwa wówczas, gdy przepis ją przewiduje.

Uchybienia w dokonywaniu doręczeń przez organ egzekucyjny mogą doprowadzić do pozbawienia strony możliwości obrony swoich praw¹⁷. Wadliwe doręczenie może doprowadzić do nieważności postępowania egzekucyjnego w tym znaczeniu, że zamierzone przez organ egzekucyjny skutki określonej czynności – nie powstaną¹⁸. Wysyłka pism drogą elektroniczną przez komorników nie podlega konwalidacji, o ile komornik równocześnie nie dokonał doręczenia drogą konwencjonalną. W celu wywołania określonych skutków prawnych czynność należy w takim przypadku powtórzyć. Jedynie respektowanie przepisów dotyczących doręczeń umożliwia stronom postępowania egzekucyjnego obronę swych praw i spełnia jednocześnie funkcję gwarancyjną¹⁹. Na podstawie art. 13 § 2 KPC **przepisy o doręczeniach zawarte w art. 131–147 KPC stosuje się odpowiednio do innych postępowań – egzekucyjnego, zabezpieczającego i nieprocesowego**.

Przypadki elektronicznego doręczenia korespondencji przez komornika sądowego zostały wyartykułowane wprost w ustawie i są dopuszczalne wyłącznie wówczas, gdy przepis tak stanowi (np. elektroniczna komunikacja organu egzekucyjnego z bankiem). W pełni aktualny pozostaje pogląd wyrażony w judykaturze²⁰, że **przepisy o doręczeniach mają charakter obligatoryjny, a tym samym wyłączają swobodę w tym zakresie**. Nie można uznać doręczenia za skutecznie dokonane, jeżeli nie nastąpiło według reguł przewidzianych w art. 131–147 KPC²¹. Kwestia sposobów doręczenia korespondencji nie budzi wątpliwości Departamentu Prawa Gospodarczego Ministerstwa Sprawiedliwości, który w związku z „wyjaśnieniem pojawiających się w praktyce wątpliwości dotyczących dopuszczalności doręczania przez komorników sądowych korespondencji w formie elektronicznej” wskazał, że „aktualnie obowiązujące przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1550) zawierają zamknięty katalog dopuszczalnych sposobów doręczania pism w postępowaniu egzekucyjnym, a ich treść nie powinna budzić wątpliwości”.

Elektroniczna wysyłka korespondencji przez komorników sądowych narusza zasadę równości stron postępowania egzekucyjnego. Działanie to nie ma na celu wyważenia interesu obu stron tego postępowania, a jedynie korzyści jednej ze stron – wierzyciela. Ignorowanie przepisów prawa dotyczących doręczeń skutkuje tym, że postępowanie egzekucyjne jest dla wierzyciela tańsze. Bez znaczenia

¹⁶ Uchwała SN z 23.5.2012 r., III CZP 9/12, OSNC Nr 11/2012, poz. 128.

¹⁷ M. Piekarski, Pozbawienie strony możliwości obrony swoich praw w postępowaniu cywilnym, Warszawa 1964, s. 160.

¹⁸ *Ibidem*, s. 104.

¹⁹ Por. T. Zembruski, Doręczenie odpisu pisma procesowego zawierającego uzupełnienie braków formalnych środka zaskarżenia, PPC Nr 1/2015, s. 26–37.

²⁰ Postanowienie SN z 3.2.2016 r., II PZ 17/15, Legalis.

²¹ Pismo Departamentu Prawa Gospodarczego Ministerstwa Sprawiedliwości z 6.10.2023 r. (DPG-V.054.174.2023), zbiory własne.